

1983/84:23

Måndagen den 14 november

Kl. 11.00

1 § Entledigande av statsråd

Från statsministern hade inkommit följande skrivelse:

Till riksdagen

Jag har i dag på hans egen begäran entledigat statsrådet och chefen för justitiedepartementet Ove Rainer med verkan fr. o. m. den 11 november 1983. Jag har med verkan från och med samma dag förordnat statsrådet och chefen för arbetsmarknadsdepartementet Anna-Greta Leijon att vara chef också för justitiedepartementet.

Stockholm den 10 november 1983

Olof Palme

Skrivelsen lades till handlingarna.

2 § Svar på interpellation 1983/84:7 om ändrat system för bedömning av doktorsavhandlingar

Anf. 1 Utbildningsminister LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Jörgen Ullenhag har frågat mig dels när bestämmelser om fasta ledamöter i betygsnämnder kommer att utfärdas, dels om jag kommer att ta initiativ till andra förändringar i syfte att förbättra det nuvarande systemet för bedömning av doktorsavhandlingar.

Som jag redan framhållit i skilda sammanhang är jag oroad över de tendenser till bristande kvalitetskontroll när det gäller doktorsavhandlingar som har kunnat konstateras den senaste tiden. Jag anser det angeläget att vidta åtgärder som kan stärka högskolemyndigheternas förmåga att upprätthålla kvaliteten i detta avseende.

Riksdagens beslut med anledning av proposition 1981/82:106 om forskning m. m. fattades i juni 1982. Det undandrar sig mitt bedömande varför inte min företrädare i anslutning till detta fullföljde den avsikt som han anmälde i

*Om ändrat system
för bedömning av
doktorsavhand-
lingar*

propositionen, nämligen att ändra bestämmelserna om betygsnämndernas sammansättning. När jag tillträdde som utbildningsminister i oktober 1982 ingick i alla händelser inte denna fråga bland de många som anmäldes som olösta. Sedermera har det framgått att det berodde på att man inom departementet misstolkat riksdagsbeslutet. Detta kan bara beklagas. Någon avsikt från min sida att förhålla frågan har aldrig förelegat.

Under intryck av aktuella fall och den debatt som förts i bl. a. massmedia planerade jag i början av hösten att ge universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) ett uppdrag att se över gällande bestämmelser beträffande såväl bedömning av doktorsavhandlingar som avgivande av förslag till innehavare av professurer. Vid underhandskontakter visade det sig dock att UHÄ redan inlett ett arbete i denna riktning. Detta har under hösten resulterat i ett förslag som f. n. remissbehandlas inom högskolan. UHÄ har vid fortsatta diskussioner med departementet lovat att inkomma med ett slutligt förslag före utgången av 1983. Min avsikt är att därefter anmäla de förändringar som kan bli aktuella för riksdagen i den forskningspolitiska propositionen i början av nästa år och därefter föreslå regeringen att utfärda ändrade bestämmelser att gälla fr. o. m. den 1 juli 1984.

Anf. 2 JÖRGEN ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret på min interpellation. Frågan om bedömningen av doktorsavhandlingar var uppe i riksdagen våren 1982 i samband med behandlingen av mittenregeringens forskningspolitiska proposition. Riksdagen hade då inga invändningar mot Jan-Erik Wikströms anslutning till förslaget om fasta ledamöter i betygsnämnder.

En sådan förändring skulle kunna medverka till att kvaliteten på doktorsavhandlingarna hålls uppe. Det var utbildningsministerns uppfattning, och riksdagen hade inte någon invändning mot förslaget. Trots detta har regeringen inte följt upp riksdagsbehandlingen genom att utfärda de nödvändiga bestämmelserna. Inte heller har andra ändringar vidtagits.

Detta var bakgrunden till min interpellation.

När det först gäller frågan varför regeringen inte har utfärdat bestämmelser med anledning av riksdagsbehandlingen ger utbildningsministern en något egendomlig förklaring. Frågan anmäldes inte som "olöst" när hon i oktober 1982 blev utbildningsminister, säger hon. Nej, men det finns en bakgrund till ärendet här i riksdagen. Lena Hjelm-Wallén, jag och ytterligare tretton ledamöter hade i utbildningsutskottet behandlat just detta förslag till förändring, tillsammans med en rad andra förslag från den dåvarande regeringen.

Utbildningsministern kom ju inte in i utbildningsdepartementet från himlen precis utan snarare från riksdagen och kände därför till vad som hade hänt tidigare. Jag vill påstå att det hade varit fullt möjligt för utbildningsministern att under det år som har gått ta initiativ till en förordning om fasta ledamöter i betygsnämnder.

Nu kan jag i och för sig förstå att utbildningsministern inte kom ihåg alla delar av den forskningspolitiska propositionen och riksdagsbehandlingen av

denna. Men i somras påminde universitetskanslern om frågan i en artikel i Dagens Nyheter. I den artikeln slog universitetskanslern fast att både utskott och riksdag accepterade förslaget om fasta ledamöter i betygsnämnder. Han konstaterade vidare att beslutet ännu ej lett till ändring i högskoleförordningen och slog fast:

”Uppenbarligen är tiden nu mogen för att överväga en förändring av gällande bestämmelser. En sådan förändring bör ta sikte på att skapa bättre garantier för kvaliteten på doktorsavhandlingarna. Ett första steg är att regeringen i anslutning till tidigare riksdagsbeslut utfärdar bestämmelser om fasta ledamöter i betygsnämnder.”

Det här tycker jag ändå borde ha lett till att regeringen följde universitetskanslerns råd. Nu skedde inte det. I stället har universitets- och högskoleämbetet självt aktualiserat hela frågan och tagit initiativ till förslag om ändrade bestämmelser för betygsnämndernas sammansättning. Jag vill gärna säga att jag tycker att det är bra att UHÄ har tagit det här initiativet. Som utbildningsministern framhållit i sitt interpellationssvar skall nu UHÄ komma in med ett slutligt förslag före utgången av 1983. Det är också bra att regeringen sedan avser att ta upp frågan i sin forskningspolitiska proposition i början av nästa år.

Herr talman! Doktorsavhandlingarnas kvalitet har varit föremål för en intensiv debatt, inte minst mot bakgrund av två avhandlingar vid Lunds universitet. Den debatten har varit positiv på många sätt och har faktiskt lett till att beredskapen ute på universiteten för att undvika att undermåliga doktorsavhandlingar släpps igenom har höjts. Fakultets- och sektionsnämnderna har ju stora möjligheter att själva genomföra förbättringar utan att vänta på formella förändringar. Nämnderna kan redan nu undvika att betygsnämnd enbart kommer att bestå av representanter för den institution vid vilken disputationen äger rum. Det går att i större utsträckning anlita forskare från andra institutioner inom och utom landet.

Frågan om att få en hög kvalitet på doktorsavhandlingarna hänger samman också med andra omständigheter. En hög kvalitet på forskarhandledarna och på de forskarstuderande medverkar självfallet till att hålla kvaliteten på avhandlingarna uppe. Här spelar givetvis studiefinansieringen en viktig roll.

Mot den bakgrunden var det mycket beklagligt att regeringen förra året lämnade de principer som 1982 lades fast för utbildningsbidragen till doktorander. Det var en betydande framgång när förslaget i mittenregeringens forskningspolitiska proposition gick igenom. Det innebar att utbildningsbidragen för doktorander fr. o. m. den 1 juli 1982 höjdes rejält och anknöts till den högsta nivån för utbildningsbidragen för arbetsmarknadsutbildning plus ytterligare 10 kr. per dag.

Förra året fick regeringen riksdagen med sig på förslaget att riva upp detta beslut. Det innebär att utbildningsbidragen nu ligger på en betydligt lägre nivå. Jag har tidigare tagit upp denna fråga här i kammaren utan att få något svar av utbildningsministern. Jag vill i dag uttrycka den förhoppningen att regeringen omprövar sin inställning och intar en mer generös hållning. Det kommer i så fall också att bidra till att kvaliteten på doktorsavhandlingarna

hålls uppe genom att rekryteringen till forskarutbildningen underlättas.

Herr talman! Det är ett viktigt samhällsintresse att kvaliteten på doktorsavhandlingar är hög. Det arbete som UHÄ nu genomför kan bidra till förbättringar. Det är också möjligt att, som jag nyss sade, utan att vänta på förändringsförslagen redan nu genomföra förbättringar. I avvaktan på förslagen från UHÄ och från regeringen i vår har jag för dagen ingen anledning att ställa ytterligare frågor till utbildningsministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 1983/84:22 och fråga 1983/84:127 om skatteavdragen för bilresor till och från arbetet

Anf. 3 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Stig Josefson har – mot bakgrund bl. a. av uppgifter om att de nya reglerna om avdrag för kostnader för resor med egen bil mellan bostad och arbetsplats tillämpats olikformigt i skilda delar av landet – frågat mig om regeringen är beredd att ändra reglerna i kommunalskattelagen beträffande rätten till avdrag för resor till och från arbetet när bilen används i tjänsten. Rolf Dahlberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att motverka de missförhållanden de nya reglerna lett till.

Jag besvarar interpellationen och frågan i ett sammanhang.

Regeringen har nyligen lämnat förslag om vissa ändringar av reglerna om avdrag för kostnader för resor med bil mellan bostad och arbetsplats när bilen används i tjänsten. Förslaget innebär ett förtydligande av de krav som gäller för att sådant avdrag skall medges samt även en viss uppmjukning av vad som följer enligt nu gällande regler. Sålunda föreslås att en skattskyldig som använder bil i tjänsten under minst 60 dagar per år och därvid kör minst 300 mil i tjänsten skall få avdrag för kostnader för resor med bil mellan bostad och arbetsplats under de dagar som bilen används i tjänsten. Används bilen i tjänsten under minst 160 dagar per år, föreslås att avdrag av förenklingskäl medges under alla de dagar som bilen används för resor mellan bostaden och arbetsplatsen.

Anf. 4 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min fråga.

Äntligen har det kommit ett förslag om ändrade regler. Jag säger äntligen, för jag hade väntat att finansministern skulle komma med ett förslag innan taxeringen i första instans var fastställd.

Det var redan i mitten av juni som problemen med reseavdragen för personer som använder bil i tjänsten kom att uppmärksammas. Det har sedan dess bedrivits en omfattande debatt om den här frågan i våra massmedier. Det torde inte heller ha undgått finansministern och regeringen vilka problem som de nuvarande reglerna ställt till med.

Eftersom samma regler gäller för det här inkomståret, kan vi förvänta oss

*Om skatteavdragen
för bilresor till och
från arbetet*

att många arbetsgivare och inkomsttagare har sett sig nödtvungna att ändra sina rutiner för att anpassa sig till skattereglerna. På flera håll har anställda helt enkelt vägrat att använda sin egen bil i tjänsten. Arbetsgivare har tvingats att ställa tjänstefordon till förfogande för sina anställda. På andra håll har andra konstruktioner fått tillgripas för att arbetet skall kunna fungera.

Det är enligt min mening olyckligt med detta dröjsmål från regeringens sida. De kostnader och problem som har förorsakats härav är svåra att uppskatta.

Lika besvärligt är det att man använt skiljaktiga tillämpningar av reglerna. I vissa län har man följt riksskatteverkets rekommendationer om minst 160 resor per år för att få tillgodoräkna sig avdrag i tjänsten, i andra län har andra regler tillämpats. Och än värre är att man, enligt vad som sagts till mig, i vissa taxeringsnämnder i början av taxeringsarbetet har tillämpat reglerna strängare och i slutet betydligt generösare. Hur skall vi kunna bevara allmänhetens förtroende för taxeringsmyndigheterna när något sådant kan ske? Även finansministern måste vara medveten om länens skiljaktiga tillämpning av reglerna.

Jag vill också innan jag kommenterar regeringens nya förslag något uppehålla mig vid det förvaltningssystem som orsakat den uppkomna situationen. Det allvarliga i den här historien är faktiskt riksskatteverkets agerande. Enligt vad jag har erfarit var det efter uppmaning från RSV som bestämmelsen om "regelmässighet" kom in i lagtexten. Detta införande gjordes utan någon som helst förklaring. Ingen information gavs om hur begreppet skulle tolkas i den framtida tillämpningen. Vi upplystes bara om att detta inte innebar någon förändring jämfört med rådande praxis.

Men då undrar jag: Vilket var i så fall skälet till att RSV tillsatte en särskild arbetsgrupp för att göra en tolkning av begreppet "regelmässigt"? Om det fanns en praxis för under vilka omständigheter avdrag för resor i tjänsten skulle medgivas, fanns det ju rimligen inte något behov av en arbetsgrupp. Arbetsgruppen kom fram till tolkningen att bil måste ha använts för minst 160 resor. Men när man senare fick klart för sig konsekvenserna av denna tolkning, då backade man och skyllde på riksdagsbeslutet. Jag måste säga att jag finner detta agerande synnerligen märkligt.

Frågan är nu om det blir särskilt mycket bättre med det nya förslaget. Även här är motivtexten till lagförslaget ganska bristfällig. RSV kommer med all sannolikhet att behöva utfärda kompletteringar och förtydliganden som inte med säkerhet överensstämmer med vad vi beslutat här i riksdagen. Jag måste med bestämdhet säga att jag inte anser att det är bra med en sådan ordning. Vi har fått en utveckling som innebär att det blivit denna myndighet och inte folkets valda ombud som bestämmer om skattepolitikens praktiska utformning, och jag anser att denna utveckling måste vändas.

Vi måste fatta tydligare och klarare beslut på skattepolitikens område här i riksdagen. Men då måste vi också få ett underlag för våra beslut som klargör hur föreslagna regler är tänkta att fungera och vad ord som "regelmässigt" är avsedda att betyda. I annat fall får vi inte möjlighet att ta det ansvar som våra

Måndagen den
14 november 1983

*Om skatteavdragen
för bilresor till och
från arbetet*

väljare med all rätt kräver av oss.

Också när det gäller den konkreta utformningen av förslaget har jag en del kritiska synpunkter. Vi får möjlighet att återkomma till den här frågan när ärendet är berett, men jag vill redan nu göra vissa kommentarer.

Jag anser att förslaget inte tillgodoser det berättigade krav som de skattskyldiga ställer på rätt till avdrag för intäkternas förvärvande. Den som för att kunna utföra sitt arbete är tvungen att använda egen bil skall få göra avdrag för kostnaden härför. Inom många yrkesgrupper måste man ha bilen till hands på arbetsplatsen. Man kan inte åka hem och hämta bilen när man plötsligt behöver använda den i tjänsten. Det kan med mycket kort varsel uppkomma en situation som gör att vederbörande måste använda sin bil. Det är då inte rimligt att ställa krav på viss minsta användning av bilen för att avdrag skall medges. Min uppfattning är att avdrag skall medges för resor till och från arbetet för alla dagar då bilen faktiskt har använts i tjänsten. Med användning skall då också avses att man måste ha bilen till hands på arbetsplatsen.

Avslutningsvis vädjar jag till finansministern att han prövar möjligheterna att redan för årets taxering åstadkomma en för hela landet likartad tillämpning av bestämmelserna. Jag vet att möjligheterna till retroaktiv lagstiftning på skatteområdet är ytterst begränsade, men en ändring som innebär en lindring är tillåten. Vi vet att många skattskyldiga kommer att överklaga sina taxeringar till länsrätten. Enligt min uppfattning är det väsentligt att länsrätterna kommer fram till en enhetlig bedömning och att dessa också ges möjligheter att i ökad omfattning godkänna bilavdrag. I annat fall kommer sannolikt både kammarrätt och så småningom också regeringsrätt att översvämmas av överklaganden.

Jag tackar än en gång finansministern för svaret och ställer frågan: Avser statsrådet att vidta några åtgärder för att rätta till den olikformiga tillämpning av lagen som skett vid årets inkomsttaxering?

Anf. 5 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min fråga.

Som Stig Josefson har beskrivit fick vi en folkstorm under våren och sommaren då det gäller de nya bilavdragsreglerna. När deklaranterna fick svar från taxeringsmyndigheterna märkte de att det var någonting som inte riktigt stämde, och sedan har det hela rullat vidare med brevväxling och telefonsamtal från deklaranterna, och i vissa fall även genom att deklaranterna varit närvarande vid taxeringsnämndernas sammanträden. Taxeringsnämnderna har alltså fått ett enormt ökat arbete på grund av oklarheterna.

När det sedan visade sig att skattecheferna runt om i landet tolkade riksskatteverkets regler på olika sätt blev förvirringen naturligtvis ännu större. Det har hänt att personer som bor intill en länsgräns, är grannar och kanske t. o. m. bor i samma by eller område, där länsgränsen går genom byn, har behandlats helt olika. I det ena länet har man fått avdrag för den begärda bilersättningen, medan man i det andra länet vägrats avdrag för precis samma typ av resor. I det läget ingrep JO och begärde att regeringen skulle gå in och försöka rätta till det hela.

*Om skatteavdragen
för bilresor till och
från arbetet*

Man kan fråga sig vad det är som är nytt i den här delen av reglementet. Tidigare var det på det sättet att riksskatteverket hade utfärdat anvisningar med följande innehåll: Skattskyldig som i sin tjänst regelmässigt använder bil bör medges avdrag för bilkostnader för resor mellan bostaden och den fasta arbetsplatsen oavsett avståndet och tidsvinsten.

Det nya är att den här texten nu helt ograverad tagits in i lagtexten. Denna text är alltså oförändrad, men riksskatteverket har utfärdat helt nya anvisningar, skärpta anvisningar, vilket är mycket överraskande. Det påpekade ju också Stig Josefson i sitt anförande.

De åtgärder som finansministern nu har vidtagit innebär avgjort en förbättring – det vill jag klart konstatera. Det kommer att hjälpa många deklareranter. Ändå tycker jag att finansministern borde ha utformat reglerna så att den som använder sin bil i tjänsten skall få göra avdrag för resor till och från arbetsplatsen de dagar bilen verkligen används. Erforderlig kontroll borde gå att få genom uppgifter från arbetsgivarna. Möjligen kunde man göra det tillägg till reglerna som finansministern anger i sitt ändringsförslag, nämligen att resorna i tjänsten skall omfatta en viss minimisträcka. Nu har man valt att sätta gränsen vid 60 dagar. Detta drabbar alla som reser med sin bil mindre än 60 dagar i tjänsten. De får inte något avdrag alls. Det tycker jag är orättvist. Om det av tidsskäl inte går att nu rätta till detta borde man ändå se över det här för att få rättvisa på den punkten.

När det sedan gäller handläggningen av årets deklARATIONER är det utomordentligt olyckligt att alla de som är berättigade till en ändrad avdragsbedömning på grund av det av finansministern nu framförda förslaget måste gå till högre instans och överklaga taxeringsnämndens beslut. Jag vill fråga finansministern: Skulle det inte vara möjligt att genom en tillfällig lag ge taxeringsmyndigheterna rätt att gå tillbaka till årets deklARATIONER och göra rättelsen direkt utan att den enskilde måste gå vidare med ärendet? Jag tror att vi skulle spara mycket pengar och komma undan en hel del onödig byråkrati, om vi snabbt kunde få fram ett sådant lagförslag som enbart gällde årets deklARATIONER och rätten för de lokala taxeringsmyndigheterna att själva göra denna ändring.

Anf. 6 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Det kanske finns anledning att påminna om hur riksdagen tidigare har resonerat i den här besvärliga frågan om avdrag för bilresor. Jag kommer nu inte ihåg vilken av de borgerliga regeringarna det var som först tog upp frågan huruvida inte bilkostnader i allmänhet tillhörde de privata levnadskostnader som inte skulle få medföra några speciella skattelättnader. Av det skälet införde man bl. a. en minimiregel för sådana här avdrag, vilken innebar att de första 1 000 kronorna över huvud taget inte blev avdragsgilla. Man lade också fram förslag beträffande bilresor i allmänhet till arbetet – dvs. utan att bilen användes i tjänsten – som innebar att den tidigare gränsen på 1,5 timmar höjdes till 2 timmar.

Av den proposition som förelades riksdagen, som behandlades av skatteutskottet och som godtogs av riksdagen framgick uppenbart att även resor till

*Om skatteavdragen
för bilresor till och
från arbetet*

och från arbetet, när man använder bilen i tjänsten, skulle omfattas av samma restriktiva syn.

Jag vill säga till Rolf Dahlberg att såvitt jag förstår var den ändring som genomfördes framför allt att ordet "regelmässigt" hamnade inne i lagtexten. Det var detta som sedan blev riksskatteverkets bekymmer.

Jag har inte möjlighet att – och skall inte – ta upp en diskussion om enskilda förvaltningsbeslut i våra myndigheter. Men jag vill säga att jag tror att herrarna själva måste känna sig i någon mån delaktiga i det som hänt – och jag också. Det var nämligen så uppenbart att skattemyndigheterna tolkade riksdagens beslut som en något mer restriktiv attityd när det gäller de skattskyldigas möjlighet att göra avdrag för bilkostnader. Det var ett led i den allmänna statsfinansiella återhållsamhet som vi måste iaktta. Vidare inverkade den fråga som man alltid måste ta med: Har man en privatbil är det uppenbart att man i första hand skaffat sig den för privat bruk. När den sedan används i andra sammanhang måste det finnas klara indikationer på att den används utöver det privata bruket. Utan denna bakgrund blir en del av vad som hänt litet svårt att förstå.

Jag blev något förvånad över att Stig Josefson gjorde detta till en stor principiell fråga när han sade att folket inte längre bestämmer över skattepolitiken. Den här vägen var det ju riksdagen själv som valde i det föregående beslutet, när man godtog denna mycket allmänna skrivning beträffande användning av bilen i tjänsten: man överlät medvetet och uppenbart till myndigheten att göra tolkningen. Myndigheten gjorde väl sitt bästa för att tolka vad man ansåg vara avsikterna bakom besluten. Hade riksdagen velat ha underlag för sitt beslut, borde den ha vänt sig till den dåvarande regeringen och frågat – som Stig Josefson gjorde nu – vad i så fall ordet "regelmässigt" betydde.

Nu har vi försökt åstadkomma klarare regler. Det är klart att vi som Rolf Dahlberg säger borde kunna vara mer generösa och föreslå att man varje dag bilen används i tjänsten borde – oberoende av antalet dagar – få göra avdrag. Men jag förstod också på Rolf Dahlberg att något minimikrav måste ställas. Det skulle vara antalet körda mil. Vi har föreslagit 60 dagar och 300 mil. Det innebär att man skall använda bilen fem mil om dagen i tjänsten. Jag vet inte om det kan anses ohemult att ställa kravet att man skall ha kört åtminstone fem mil per dag och inte bara åkt och hämtat wienerbröd i kaféet runt hörnet. Det skall alltså vara en verklig användning av fordonet i tjänsten.

Detta är naturligtvis en bedömnings- och diskussionsfråga. Jag känner mig prestigemässigt inte särskilt uppbunden till den regel som jag nu föreslagit.

Däremot hoppas jag att vi kan vara överens om att vi ändå måste se på dessa avdrag med utgångspunkt i att det skall vara den resandes extrakostnader som skall vara avdragsberättigade. Det skall inte vara kostnader som i realiteten är en del av de privata levnadskostnaderna. Där kanske den principiellt mest viktiga frågan är hur man i framtiden skall se på detta och om man skall låta bilavdragens ekonomiska betydelse för de skattskyldiga växa hela tiden och därmed gång på gång ställa oss i väldigt svåra situationer, om vi vill göra någon som helst förändring i dessa avdrag även utifrån mycket rimliga kriterier.

Beträffande den sista fråga som ställdes kan jag inte utlova något ingripande från regeringens sida, så att lagstiftning skulle ändras för 1983 års taxeringsarbete. Vi har noga begrundat vilka skäl för retroaktiv lagstiftning, med alla de problem som det skulle medföra, som skulle föreligga. Vi har kommit fram till att vi icke är beredda att vidta några retroaktiva lagstiftningsåtgärder i det här fallet. Det finns redan tidigare en praxis etablerad av regeringsrätten beträffande det som skall betraktas som regelmässig användning av bilen – jag tror att det rör sig om 79 dagar.

Jag vet inte vad ett avgörande domstolsbesvär i det här fallet skulle leda till, men en retroaktiv lagstiftning skulle te sig ganska märklig i förhållande till ett tidigare regeringsrättsutslag. Vi måste i alla fall ta hänsyn till vad regeringsrätten förut har sagt när det gäller att genomföra en lagstiftning som vid 1983 års taxering avviker från vad som skulle gälla för 1984 års taxering, om riksdagen bifaller det framlagda förslaget.

Anf. 7 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Jag vill först säga att jag aldrig hört talas om något förslag från den borgerliga regeringen om att ta bort avdragen för resa till och från arbetet. Det vill jag bestämt säga från centerns sida. Däremot diskuterades det då liksom nu olika sätt att förenkla taxeringen. En av förenklingståtgärderna var att man inte skulle få rätt att yrka avdrag för resekostnader upp till 1 000 kr. Men nog om detta.

Jag har inte haft för avsikt att här skapa polemik för polemikens skull med finansministern. Jag blev något förvånad över att finansministern hänvisade till vad den borgerliga regeringen hade gjort. Vad jag interPELLERAT om och vad som är aktuellt i det här fallet är vad man skall kunna göra med de problem som uppstår i fråga om bilavdrag vid inkomsttaxering. Som vi vet har både pressen tagit upp och enskilda talat om vilka problem som uppstått. Därför vädjade jag till finansministern, att man skulle försöka göra någonting för att rätta till detta redan under 1983.

Jag hade, efter ett uttalande som gjordes i massmedia någon gång i somras, förväntat mig att det redan när riksdagen samlades den 4 oktober skulle föreligga ett förslag, så att man i första instans skulle kunna rätta till problemen, innan taxeringsnämnderna avslutat sitt arbete. Jag menar att det hade varit väsentligt mycket lättare då. Det har inte skett, och det tycker jag är beklagligt. Nu får man räkna med att det är många som kommer att överklaga besluten, och det måste medföra en oerhörd påfrestning för domstolarna. Som jag sade i mitt förra anförande finns det fall där en taxeringsnämnd handlade på ett sätt och en annan nämnd på ett annat sätt, och det har t. o. m. gått så långt att det i en och samma taxeringsnämnd tillämpats olika regler under en taxeringsperiod.

Jag var kritisk mot riksskatteverkets sätt att agera. Jag riktade inte kritik mot finansministern, utan jag ville fästa finansministerns uppmärksamhet på de problem som kan uppstå och som uppstått i år då reglerna fått en helt annan tillämpning än vad riksdagen egentligen avsåg. Såvitt jag vet rådde det inga delade meningar om vad lagen skulle komma att innebära i praktiken.

*Om skatteavdragen
för bilresor till och
från arbetet*

Jag anser att det i allra högsta grad finns anledning att ha uppmärksamheten riktad på detta, så att inte beskattningsrätten går över från riksdagen till ett ämbetsverk.

Även om finansministern här sade att han förmodligen inte kommer att vidta några åtgärder, vill jag fortfarande vädja till finansministern att undersöka om det inte finns några praktiska möjligheter att förenkla för dem som i dag känner sig nödsakade att överklaga. En sådan förenkling är angelägen för att belastningen inte skall bli alltför stor, framför allt för domstolarna men också för den enskilde.

Anf. 8 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Finansministern redogjorde för hela det förslag till ändringar av reseavdragen som riksdagen antog 1981 och vars tillämpning i år för första gången slagit igenom i taxeringarna. Jag vill bara säga att myndigheterna ofta mycket hårt tillämpar det från 90 minuter till 2 timmar skärpta kravet på den tidsvinst som skall föreligga innan deklareranten får göra avdrag. Myndigheterna drar alltså en mycket skarp gräns i detta sammanhang. Tidsvinsten beräknas på grundval av tidtabell, och vi vet att de resande i bägge ändarna gör tidsförluster som myndigheterna inte tar hänsyn till. En tidtabellsändring på en eller ett par minuter kan slumpmässigt komma att ändra utfallet. Jag tycker att det finns anledning att se närmare även på den frågan.

I detta sammanhang vill jag även peka på att småbarnsföräldrar som får barn tillsyn på daghem eller på andra ställen rimligen borde ha rätt att räkna in tidsvinster som de gör i samband med att de lämnar in och hämtar sina barn där.

Det finns alltså en hel del att diskutera även när det gäller den här punkten. Det är dock den tredje punkten som vi i dag diskuterar, nämligen den som gäller rätten till avdrag för resor mellan arbete och bostad när man använder bilen i tjänsten. Finansministern har valt att sådan rätt skall föreligga när sådana resor görs minst 60 dagar per år och omfattar totalt minst 300 mil.

Det är dagantalet som jag vänder mig mot. Jag tycker att det finns anledning att ha en begränsning av avdragsrätten i vad gäller körsträckan. Vi skall naturligtvis inte tillåta avdrag för den som använder bilen enbart för kortare resor – t. ex. för att hämta kaffebröd, som finansministern nämnde, eller för liknande ärenden – utan det skall vara fråga om rejäla tjänsteresor. Men i sådana fall är det rimligt att den resande får göra avdrag för färden från bostaden till arbetsplatsen och tillbaka. Det är ju helt klart att man inte har möjlighet att utföra tjänsteresan, om man inte först förflyttar bilen från hemmet till arbetsplatsen. Det är konstigt och mycket orättvist att sätta en gräns vid 60 dagar. Det är ganska mycket. Den som använder bilen t. ex. 40 dagar får då inte alls göra något avdrag.

Däremot är finansministern generös i andra änden. Han säger att den som har använt bilen 160 dagar i tjänsten kan få göra avdrag som om han hade använt bilen i tjänsten alla arbetsdagar under året. Jag förstår att avsikten är att det inte skall behöva göras två beräkningar av kostnaderna. Det är möjligt att finansministern har funnit att det jämnar ut sig för statskassan.

Nu går det naturligtvis inte att genomföra några ändringar i år, men för framtida deklARATIONER borde man se över bestämmelserna och få till stånd en enhetlig behandling av de resor det gäller. Jag delar naturligtvis finansministerens uppfattning att det är för extrakostnaderna som man skall ha rätt till avdrag, inte för någonting annat. Bilen är för de flesta ändå huvudsakligen till för det privata bruket.

Slutligen, herr talman, säger finansministern att han dess värre inte kan förverkliga min praktiska lösning att låta taxeringsmyndigheterna genomföra en förnyad granskning av deklARATIONERNA och rätta till dem. Det kräver naturligtvis – jag är medveten om det – att vi här i riksdagen snabbt antar en tillfällig lag. Nu för finansministern in tanken på en retroaktiv lagstiftning. Det är vi moderater egentligen motståndare till, men i det här fallet är en retroaktiv lagstiftning till förmån för alla dem som nu fått en felaktig behandling och som i annat fall måste gå vidare och belasta skattebyråkratin i nästa led. Det var alltså mot bakgrund av det lofvärda syftet som jag framförde tanken på att vi snabbt skulle anta en extra lag, som bara skulle gälla i år.

Anf. 9 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag kanske skall säga några ord till om tankarna på att nu gå in och ändra 1983 års taxering. Det är alltså fråga om med vilken konsekvens som lagstiftningsarbetet skall bedrivas och om hur de skattskyldiga skall anpassa sig till förändringarna. Det är ett problem, tycker jag, när ledamoten av skatteutskottet Stig Josefson ena året uppenbart anser att något krav skall ställas på regelmässig användning av bil i tjänsten för att avdrag skall tillåtas, och nu ett par år efteråt står här och säger att det inte behövs någon regelmässighet alls. För varje dag man har haft med sig bilen till jobbet för att den har behövts där – även om man inte ens har använt den – skall man tydligen få göra avdrag.

Skulle man så snabbt ändra synen på detta, tror jag att vi skulle skapa ännu större svårigheter på taxeringsområdet än vad vi faktiskt har. Det enda jag nu kan se att riksdagen och regeringen kan göra för att ändra på förhållandena för 1983 års taxering, är att låta den lagstiftning som vi nu föreslår gälla retroaktivt. Men det betyder att en rad skattskyldiga som över huvud taget inte har yrkat avdrag skulle kunna få göra avdrag. För det som nu föreslås blir en ny lag som icke gällde under taxeringen och vid deklARATIONEN. På nytt skulle orättvisor skapas, på det sättet att de som råkade göra avdrag trots den nya regeln, men som hade användning av bil i tjänsten ett mindre antal dagar, skulle få rätt, medan de som inte yrkade något avdrag skulle ställas utanför. Jag vill bara peka på en av de svårigheter som uppstår när man försöker rätta till något som man ångrar och tycker borde vara annorlunda.

Vi har faktiskt en processordning som är uppbyggd på att våra taxerande och dömande myndigheter skall följa den lag som gäller under den period då rättshandlingen har begåtts. Jag vill varna för att vi, därför att missnöje uppstår med ett beslut som har tagits av riksdagen, omedelbart skall försöka ändra på förhållandena. Ändringarna kan ändå aldrig slå på ett rimligt sätt

för de skattskyldiga, som uppenbarligen måste ha utgått från den gällande lagstiftningen när de har agerat.

Sedan uppstår ändå problemen för domstolarna när de skall tolka innebörden av en retroaktiv lagstiftning. Jag skulle gärna sett att vi hade kunnat göra detta. Det är inte det att jag inte inser de praktiska problem som kommer att uppstå och naturligtvis också det missnöje som finns bland dem som vill ha avdragen. Men jag tror också att vi måste se praktiskt på innebörden av de beslut vi fattar och vilka nya problem vi skapar genom retroaktiv lagstiftning.

Anf. 10 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Finansministern kritiserade mig därför att jag inte reagerade mot ordet "regelmässigt" den gången vi behandlade frågan i riksdagen. Det är klart att man kan föra fram den kritiken. Men den underlåtenheten delar jag med utskottets övriga ledamöter. Vi litade på att det bara var en praktisk åtgärd att skriva in ordet "regelmässig" i lagtexten, och att det innebar samma sak som tidigare hade tillämpats som praxis. Det var den utgångspunkten vi hade. Det är klart att vi hade kunnat gå vidare och kräva en definition av ordet "regelmässigt" och även skriva in den i utskottets betänkande. Vi litade då, liksom i dag, på att det i propositionerna redogörs för ord och ställningstaganden som innebär nämnvärda förändringar. I praktiken visade det sig nu att det var fråga om en helt annan tillämpning, och det var då som reaktionen kom. Alla reagerade, även finansministern. Inte minst finansministerns sista ord i det senaste anförandet vittnade härom. Han sade, att hade det varit enkelt praktiskt sett, skulle han ha medverkat. Jag tror därför att vi är ganska överens om att förändringen av innebörden av ordet "regelmässigt" kom som en överraskning.

Jag är medveten om att det är svårt att åstadkomma en ändring så här sent. Samtidigt oroas jag över belastningen på domstolarna, om dessa ärenden förs vidare. Det var därför som jag vädjade om att finansministern skulle se över problemet.

Att jag sedan var kritisk mot riksskatteverket berodde på att vi, enligt min mening, måste se till att beslutanderätten inte flyttas härifrån. Att se till att vi får en sådan lagtext och motivering till besluten att vad som skett i år framdeles inte kan hända är, som jag ser det, en gemensam uppgift för både regering och riksdag.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1983/84:33 om beskattningen av ideella organisationer

Anf. 11 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Karin Ahrlund har frågat mig om jag är beredd att medverka till att oklarheterna i beskattningsfrågan för de ideella föreningarnas pappersinsamlingar försvinner. Hon har vidare frågat om jag är beredd att

föreslå att de ideella föreningarna befrias från skattskyldighet för insamlingar av olika sorters använt material och – mot bakgrund av bl. a. av att stiftelseutredningen inte skall fortsätta sitt arbete – om jag avser att på annat sätt än genom den utredningen skaffa underlag för en gemensam bedömning av de ideella organisationernas beskattning. Nya regler för beskattning av ideella föreningar tillämpas fr. o. m. 1979 års taxering. Enligt vad jag har inhämtat fungerar de nya reglerna – som för flertalet föreningar innebär full skattefrihet – på det hela taget tillfredsställande. För föreningar som driver rörelse har emellertid i vissa fall svårigheter uppkommit vid bedömningen om föreningen skall beskattas för sina inkomster. F. n. gäller att en ideell förening inte beskattas för rörelseinkomster, som enligt allmänna regler skulle vara skattepliktiga, om verksamheten har en naturlig anknytning till föreningens ideella ändamål eller om den av hävd utnyttjas som finansieringskälla för ideellt arbete. Verksamheter som inte har en naturlig anknytning eller utövas av hävd beskattas på vanligt sätt, även om hela överskottet används i föreningens ideella arbete.

Exempel på rörelse med naturlig anknytning är att en idrottsförening har en mindre servering i anslutning till klubblokalerna eller att föreningen säljer utrustning huvudsakligen till dem som använder dess idrottsanläggning. Med "av hävd-verksamhet" avses främst bingo och andra lotterier, försäljnings- och insamlingskampanjer samt fester.

Pappersinsamlingar – oftast i form av kampanjer – har i decennier varit en vanlig inkomstkälla för främst idrottsföreningar. Försättningsarna för en sådan verksamhet har i visst avseende ändrats under senare år med anledning av 1975 års riksdagsbeslut om pappersinsamling. Beslutet innebär bl. a. att insamling av tidningspapper från hushållen regelbundet skall ordnas i alla landets kommuner inom ramen för det kommunala renhållningsmonopolet. Bakgrunden till beslutet är den svenska pappersindustrins behov av en jämn och säker tillförsel av råvara i form av returpapper. Vid riksdagsbehandlingen av denna fråga underströk jordbruksutskottet vikten av att ideella organisationer gavs möjlighet att också i fortsättningen bedriva pappersinsamling genom att anlitas av kommunen för själva insamlingsarbetet. Enligt vad jag har inhämtat sköts insamlingen i många kommuner av idrottsföreningar.

Den delvis ändrade karaktären av pappersinsamlingarna har såvitt gäller idrottsföreningarna föranlett osäkerhet om hur verksamheten skall bedömas i skattehänseende.

Enligt vad jag erfarit avser ett par representativa föreningar att ansöka om förhandsbesked i saken hos riksskatteverket. Mitt svar på Karin Ahrlands första fråga är därför att min medverkan inte behövs på denna punkt.

Vad gäller Karin Ahrlands två andra frågor vill jag erinra om att det alltsedan den nya lagstiftningens tillkomst varit avsikten att dess resultat skall utvärderas efter det att man kunnat få grepp om hur praxis utvecklats. Denna utvärdering skall naturligtvis ske trots att stiftelseutredningen upphört. Vid utvärderingen bör självfallet hänsyn tas till utgången av förhandsbeskeden angående pappersinsamling. Med hänsyn till den betydelse som pappersinsamlingarna har från återvinningssynpunkt och för idrottsrörelsen

*Om beskattningen
av ideella organisa-
tioner*

är det enligt min mening angeläget att denna fråga kan lösas så snabbt som möjligt. Jag har inte nu någon möjlighet att uttala mig om i vad mån översynen bör leda till ändringar i beskattningsreglerna.

Anf. 12 INGEMAR ELIASSON (fp):

Herr talman! I Karin Ahrlands ställe ber jag att få tacka finansministern för svaret. Jag tycker att det är ett i huvudsak tillfredsställande svar på några viktiga frågor. De rör två skilda principer, kan man säga, dels hur man skall trygga pappersinsamlingen, dels hur man skattevägen kan och bör stödja ideellt arbete.

Pappersinsamlingen är ett viktigt inslag i försörjningen av råvara för våra pappersbruk. I dag samlas det in ungefär 220 000 ton papper, och inte mindre än ca 70 000 ton beräknas bli omhänderhaft av föreningar. Föreningarna gör alltså här en mycket stor och värdefull insats. Om den skulle falla bort är det inte bara en viktig inkomstkälla för föreningarna som faller bort; det är också nationalekonomiskt intressant att pappersinsamlingen fortsätter – en betydande ökning av importen skulle sannolikt annars bli nödvändig för att få motsvarande råvara. Det är naturligtvis också ett miljöintresse att papperet tillvaratas.

När frågan nu har aktualiserats äventyras den här insatsen från föreningarnas sida. Det råder alltså oklarhet om huruvida skattefrihet råder eller ej. Blir det en beskattad inkomst överväger ett antal föreningar att lägga ned pappersinsamlingen, och det är inte bara idrottsföreningar, som det verkar av interpellationssvaret, utan också bl. a. scoutrörelsen som använder detta som inkomstkälla.

I dag blir man olika behandlad i beskattningshänseende, och det är naturligtvis ytterst viktigt att vi här får en rättslig prövning, så att man får fram en enhetlig praxis. Man kan ju fråga sig vad som i det här avseendet menas med en verksamhet som man "av hävd" bedriver för att få inkomst. I interpellationssvaret nämns en del exempel, men uppenbarligen är det åtminstone inte ännu hävdvunnet att skaffa sig inkomster med hjälp av pappersinsamling. Man kan ju fråga hur länge föreningarna skall behöva hålla på och samla returpapper för att det skall vara en hävdvunnen typ av inkomst.

Jag tycker också att det finns ett visst motsatsförhållande mellan de regler som riksskatteverket nu tillämpar och vad jordbruksutskottet underströk när lagstiftningen en gång antogs. I riksskatteverkets anvisningar sägs det, att om man har träffat en överenskommelse med kommunen, alltså ingått ett kontrakt, så har verksamheten en sådan regelmässig karaktär eller är så kommersiell att inkomsterna bör bli beskattningsbara. Jordbruksutskottet uttalade, som statsrådet har läst upp, att föreningar och ideella organisationer också i fortsättningen skulle ges möjlighet att bedriva pappersinsamling genom att anlitas av kommunen. Det är klart att varken kommunen eller pappersbruket som tar emot papperet vill att detta skall vara någon tillfällig verksamhet utan vill att den skall ha regelmässig karaktär. Detta måste klaras ut, och såvitt jag förstår måste slutsatsen så småningom bli att den här verksamheten icke bör beskattas.

Nu är det ändå en uppenbar risk att gällande anvisningar och lagstiftning leder fram till det motsatta utslaget i rätten. Vi kan kanske inte komma längre än så, innan frågan har prövats. Jag skall därför inte pressa statsrådet på ytterligare uttalanden, men jag utgår från att man i departementet följer verksamheten, så att man återkommer i frågan, om skattemyndigheternas prövning skulle få icke acceptabla effekter.

Den andra delen handlar om hur man skattevägen skall stödja ideellt arbete över huvud taget. Jag skall inte ta upp alla de aspekter som kan finnas på den frågan, men åtminstone i de sammanhang där man så att säga kan slå två flugor i en smäll borde man ju ta tillfället i akt. Dels kan man ofta få en arbetsuppgift utförd via ideella föreningar som annars inte skulle utföras, i det här fallet insamlingar av returmaterial av olika slag, dels kan man ge ett värdefullt stöd till ideell verksamhet. När båda dessa förutsättningar föreligger, tycker jag att skattebefrielse borde vara en självklarhet.

Åtminstone denna principiella syn på hur ideell verksamhet kan stimuleras skattevägen kanske finansministern ändå skulle kunna ställa sig bakom?

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1983/84:63 till skatteutskottet

6 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1983/84:58 till utbildningsutskottet

1983/84:59 till jordbruksutskottet

1983/84:60 till skatteutskottet

1983/84:61 till finansutskottet

1983/84:62 till arbetsmarknadsutskottet

1983/84:63 till skatteutskottet

7 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1983/84:1, 2 och 4

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1983/84:1 och 2

8 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1983/84:58 Ändringar i taxeringsförfarandet m. m.

1983/84:64 Vissa ändringar i företagsbeskattningen

1983/84:67 Ändrade beskattningsregler för realisationsvinster på bostadsrätter

1983/84:75 Konkurrensneutral redovisning av mervärdeskatt, m. m.

Måndagen den
14 november 1983

*Meddelande om in-
terpellationer*

9 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1983/84:64 av *Birgitta Hambræus*

1983/84:65 av *Lars Werner m. fl.*

Ett nationellt mikroelektronikprogram (prop. 1983/84:8)

1983/84:66 av *Lennart Bladh m. fl.*

1983/84:67 av *Britta Hammarbacken m. fl.*

1983/84:68 av *Doris Håvik*

1983/84:69 av *Anders Högmark*

1983/84:70 av *Lars Werner m. fl.*

Åtgärder för elever med handikapp i det allmänna skolväsendet m. m.
(prop. 1983/84:27)

1983/84:71 av *Per Petersson*

1983/84:72 av *Alf Wennerfors m. fl.*

Förslag till lag om nedsättning av socialavgifter och allmän löneavgift i
Norrbottens län, m. m. (prop. 1983/84:38)

10 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 11 november

1983/84:48 av *Per Israelsson* (vpk) till jordbruksministern om produktionen inom landet av ammoniak och salpetersyra:

De frågor som tas upp i denna interpellation har flera aspekter. Att uppehålla produktion av ammoniak och salpetersyra inom landet är viktigt ur både beredskaps- och industripolitisk synpunkt.

Först beredskapssynpunkterna. Sverige är ju ett land som är alliansfritt i fred för att kunna bli neutralt vid ett krig i dess omgivning. Men ett krig i Sveriges omvärld kan leda till en avspärning av utrikeshandeln av samma slag som uppstod under andra världskriget 1939–1945. En tänkbar sådan avspärning får givetvis betydande konsekvenser, som kan avsevärt lindras om beredskapen planeras redan i fredstid. Vad det i detta sammanhang handlar om är Sveriges livsmedelsberedskap vid en avspärning. Livsmedelsförsörjningen bygger i allt väsentligt på vad det svenska jordbruket kan producera. I fredstid använder jordbruket stora mängder importerade insatsvaror. En för jordbruksproduktionen viktig insatsvara är handelsgödsel. Vid en avspärning avser man att avsevärt minska användningen av handelsgödsel och ställa om det svenska jordbruket till att kunna uppehålla mjölkproduktionen med ett väsentligt utökat antal kor, som då inte får tillgång till dagens kraftfoder och därför kommer att mjölka mindre. Att utöka stammen av mjölkkor tar ca tre år, och det är också den omställningstid som man räknar med i planeringen.

Från miljösynpunkt är användning av handelsgödsel inte önskvärd. En olämplig användning av naturlig gödsel från boskaphållning kan också ge miljöstörningar. Dagens jordbruk och jordbruksavtalet baseras emellertid på användning av handelsgödsel. En minskning av handelsgödselanvändningen och ökad användning av naturlig gödsel och växtföljder som ger kvävetillförsel måste eftersträvas också i fredstid. Den nivå i fråga om användning av handelsgödsel som man räknar med i ett beredskapsläge är väsentligt mindre än i fredstid, varför en sådan nedtrappning redan nu skulle minska övergångssvårigheterna vid en avspärrning.

Behovet av kvävegödselmedel vid en avspärrning har beräknats till 79 000 ton räknat som kväve. Dagens produktion i Köping utgör knappt 36 000 ton räknat som kväve. Det betyder att knappt hälften av behovet vid en avspärrning produceras inom landet. Otillräcklig produktion inom landet leder till ökad beredskapslagring med ökade kostnader. Nuvarande produktion och lagring anses kunna tillgodose beredskapskravet under det första avspärrningsåret men inte under följande år. Rådande situation i fråga om försörjningen med kvävegödselmedel lever sålunda inte upp till vad en treårig beredskap kräver. Skulle produktionen i Köping läggas ned, vilket hotar, försvåras givetvis beredskapsläget på ett besvärande sätt. En nedläggning av produktionen i Köping får givetvis också följder för sysselsättningen och skulle radera ut den tekniska kompetens som nu finns att inom landet tillverka kvävegödselmedel. Det anser jag vara olyckligt och förordar därför att tillverkningen i Köping skall behållas av de skäl som jag här redan anfört.

Fabriken i Köping baserade ursprungligen sin produktion på kol som råvara. I dag är det eldningsolja som är råvara. För Sverige tillgång till naturgas, vilket jag förordar, skulle naturgas kunna bli en råvara för fabriken i Köping. I princip är ju alla vätehaltiga ämnen presumtiva råvaror för framställning av ammoniak och kvävegödselmedel. Det går t. ex. att få väte via elektrolys av vatten, men det är dyrt och energikrävande. Billigare skulle det antagligen vara att framställa ammoniak ur råvaror som torv eller skogsavfall, som också innehåller kolväten. Men användning av sådana råvaror kräver forskning och utveckling inom förgasnings- och syntesområdet. Inom Örebro län har företrädare från alla partier hävdad att det bort vara fördelaktigt att använda den nu nedlagda ammoniakfabriken i Närkes Kvarntorp för att, samtidigt som ammoniakproduktionen där fått fortsätta, utföra forskning och utveckling på det här aktuella förgasningsområdet. Denna ammoniakfabrik byggde från början på tillgodogörande av en inhemsk råvara – restgaser från skifferoljeverket i Kvarntorp. Det hade varit logiskt att utvecklingsarbete fått bedrivas för att på nytt få fram en inhemsk råvarubas för att framställa kvävegödselmedel. Bl. a. en utredning som Fabriksarbetareförbundet gjort visade att en sådan verksamhet också kunde ha blivit ekonomiskt lönsam. Nu är fabriken nedlagd, försörjningsberedskapen försämrad och den unika tekniska kompetens som fanns i Kvarntorp skingrad. Jag kan bara beklaga detta.

Trots att den möjlighet som hade funnits till forskning och utveckling i Kvarntorp nu inte längre finns, så måste ändå arbete bedrivas för att föra

*Meddelande om
frågor*

utvecklingen framåt på utnyttjande av svenska råvaror i handelsgödselsammanhang. Inriktningen i stort måste vara att dels behålla den produktion av kvävegödselmedel som nu finns inom landet, dels utveckla teknik för en utbyggnad av sådan produktion från inhemska råvaror.

Med hänvisning till det här anförda hemställer jag att till jordbruksministern få ställa följande frågor:

1. Kommer regeringen att verka för att produktionen av ammoniak och salpetersyra i Köping får fortsätta med minst nuvarande kapacitet?
2. Kommer forskning och utveckling att bedrivas syftande till produktion av bl. a. ammoniak från inhemska råvaror?

1983/84:49 av *Karin Israelsson* (c) till industriministern om arbetsmarknadssituationen i Västerbottens inland:

Hela Norrbottens län kommer att beviljas nedsättning av arbetsgivaravgiften för att företagsamheten skall stimuleras.

Glesbygdskommunerna i landskapet Lappland, som ej tillhör BD län, kommer i och med detta att få ytterligare svårigheter att locka företag att etablera sig inom dessa kommuner. Redan i dag lockas företag att etablera sin verksamhet i Norrbotten. Detta gäller både nyföretagande och redan befintlig verksamhet från Västerbotten. Konkurrenssituationen är omöjlig för de kommuner som tillhör AC län men har samma arbetsmarknadssituation som Norrbottens inland. Försämrade möjligheter till glesbygdsmedel är ytterligare ett hot mot nyföretagandet i dessa trakter.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor till industriministern:

På vilket sätt skall Västerbottens inland tillförsäkras likvärdig konkurrenskraft som BD län?

Är industriministern beredd att vidta extra ordinära åtgärder för att bevara arbetstillfällena och nyskapa arbeten i Västerbottens inland?

11 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framstälts

den 11 november

1983/84:151 av *Göte Jonsson* (m) till socialministern om utredningar rörande barns situation i hemmet:

Enligt uppgifter i massmedia har de sociala myndigheterna i Vännäs haft för avsikt att genom en brett upplagd undersökning i kommunen utvärdera barnens situation i hemmet.

Vill statsrådet inför kammaren redovisa i vilken utsträckning det i socialtjänstlagen finns stöd för att generellt kartlägga barnfamiljers situation och levnadsförhållanden för att utvärdera huruvida barnen är i "riskzonen"?

1983/84:152 av Göthe Knutson (m) till försvarsministern om åtgärder för att stärka försvarsviljan hos de värnpliktiga:

Nr 23

Måndagen den
14 november 1983

I tidskriften ETC/CIVIL nr 19 år 1983 propageras det för olika sätt att "smita från lumpen", dvs. värnplikten. I en lång artikel vänder sig tidskriften till blivande värnpliktiga med en mängd "råd" i detta syfte.

*Meddelande om
frågor*

Till en början uppmanas den som får kallelse till mönstring att strunta i att inställa sig till inskrivningen. Därefter övergår artikeln till att lista upp 18 sätt att sabotera inskrivningsförrättningen och vilseleda myndigheten, bl. a. vid konditionstesten och intelligenstesten. Även osant uppgiftslämnande föreslås.

Tidskriften uppmanar även värnpliktiga att vid vapenvårdsövningar "låta en salva gå av. Gärna inne på logementet".

Samtidigt som jag finner det angeläget att artikelns innehåll dels prövas från tryckfrihetsrättsliga aspekter, dels granskas med hänsyn till gällande värnpliktslag, ber jag att till försvarsministern få ställa följande frågor:

Vilka åtgärder har under senare tid vidtagits eller planeras för att stärka och befästa försvarsviljan hos de värnpliktiga?

Vilka åtgärder avser försvarsministern vidtaga för att stävja tendenser av den art som förs fram i den åberopade tidskriftsartikeln?

12 § Kammaren åtskildes kl. 11.57.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert